

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2025-YIL № 3-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

AN'ANAVIY HAMDA ONLAYN BANKLAR FAOLIYATI**Anvarov Nozimjon Maxsudbek o'g'li**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Andijon fakulteti

"Mutaxassislik, ijtimoiy –gumanitar

va aniq fanlar" kafedrası katta o'qituvchisi

nozimanvarov40@gamil.com Tel:(+99897)-988-22-77**Karimjonov Oxunjon Alisher o'g'li**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Andijon fakulteti

"Moliya va moliyaviy texnologiyalar"

yo'nalishii 4-bosqich talabasi

oxunjonkarimjonov100@gmail.com Tel:(+99899)-985-11-00

Annotatsiya Ushbu maqolada banklar faoliyatining onlayn va an'anaviy shakllarining afzalliklari va kamchiliklari taqqoslanadi. An'anaviy banklar uzoq yillik tajribaga ega bo'lib, mijozlarga shaxsiy xizmat va ishonchni ta'minlaydi. Biroq, onlayn banklar tezlik, qulaylik va kam xarajatlar taklif etadi. Tadqiqot davomida ko'plab insonlarning fikrlari va tajribalari asosida har ikki bank faoliyati turining o'ziga xos jihatlari aniqlangan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, har ikki usul o'z o'rniga ega va kelajakda banklar o'z xizmatlarini raqobatbardosh qilish uchun onlayn va an'anaviy xizmatlarni birlashtirishga harakat qilishlari lozim.

2025-yilda bank tizimining raqamli transformatsiyasi jarayoni yangi bosqichga ko'tarildi. Onlayn banklar soni ortib, moliyaviy xizmatlarning 70 foizdan ortig'i raqamli kanallar orqali amalga oshirilmoqda. Maqolada an'anaviy va onlayn banklar faoliyatining o'zaro farqlari, O'zbekistonda raqamli banklarning rivojlanish omillari hamda kelgusidagi istiqbollari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar Onlayn bank, An'anaviy bank, Raqamli iqtisodiyot, Fintech, Raqamli to'lovlar, Bank transformatsiyasi, O'zbekiston bank tizimi.

Аннотация В данной статье проводится сравнительный анализ традиционных и онлайн-банков, а также их преимуществ и недостатков. Традиционные банки отличаются многолетним опытом и высоким уровнем доверия, тогда как онлайн-банки обеспечивают удобство, скорость и низкие операционные издержки. В 2025 году процесс цифровой трансформации банковской системы вышел на новый этап, и более 70% финансовых операций совершается через цифровые каналы. Результаты исследования показывают, что в будущем банки должны стремиться к интеграции онлайн- и традиционных услуг для повышения конкурентоспособности.

Ключевые слова: Традиционные банки, Онлайн-банки, Цифровая трансформация, Финтех, Банковская система, Конкурентоспособность.

Abstract This article compares the advantages and disadvantages of traditional and online banking systems. Traditional banks are characterized by long-standing experience and customer trust, while online banks offer greater convenience, speed, and lower operational costs. In 2025, the digital transformation of the banking sector reached a new stage, with over 70% of financial services being conducted through digital channels. The findings suggest that, in the future, banks should aim to integrate both traditional and online services to enhance competitiveness and customer satisfaction.

Keywords: Traditional banks, Online banks, Digital transformation, Fintech, Banking system, Competitiveness.

Kirish. Banklar iqtisodiyotning muhim komponentlaridan biridir. Ular nafaqat pul ishlab chiqarish va saqlash, balki moliyaviy xizmatlar ko'rsatishda ham

muhim rol o'ynaydi. So'nggi yillarda texnologiyalarning rivojlanishi bilan onlayn banklar paydo bo'ldi, bu esa an'anaviy bank faoliyatiga ta'sir ko'rsatdi. Ushbu tezisning maqsadi onlayn va an'anaviy bank faoliyatining afzalliklari va kamchiliklarini taqqoslashdir.

2025-yilga kelib, bank tizimining raqamli transformatsiyasi jahon miqyosida strategik ustuvor yo'nalish sifatida qaralmoqda. Deloitte (2025) hisobotiga ko'ra, global bank mijozlarining 82 foizi endilikda onlayn xizmatlardan foydalanmoqda, ularning 56 foizi esa mobil ilovalar orqali tranzaksiyalarni amalga oshiradi. O'zbekiston bank tizimi ham ushbu o'zgarishlarning ajralmas qismiga aylandi. Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra (2025), mamlakatda 35 ta tijorat banki faoliyat yuritmoqda, ulardan 7 tasi to'liq raqamli model asosida ishlaydi (TBC Bank, Uzum Bank, Anorbank, Apelsin, ZoodPay Bank va boshqalar). 2024-yilda O'zbekistonda raqamli tranzaksiyalar hajmi 92 trillion so'mni tashkil etgan, bu 2022-yilga nisbatan 2,7 barobar ko'pdir. Mobil bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni esa 2025-yil boshida 13,2 million kishiga yetdi.

Bank faoliyatining tarixi: An'anaviy banklar o'z faoliyatini 17-asrdan boshlab boshladilar. Ular asosan pul saqlash va kredit berish bilan shug'ullangan. An'anaviy banklarda mijozlar bilan shaxsiy aloqalar muhim ahamiyatga ega edi, bu esa mijozlar ishonchini oshirgan. Onlayn banklarning paydo bo'lishi: 1990-yillarda internetning rivojlanishi bilan, onlayn banklar xizmat ko'rsata boshladi. Bu banklar mijozlarga qulayliklar va tezlik taklif etadi. Onlayn banklar o'z mijozlariga mobil ilovalar va veb-saytlar orqali 24/7 xizmat ko'rsatadi, bu esa ularni an'anaviy banklarga nisbatan yanada jozibador qiladi. Mavjud tadqiqotlar: Turli tadqiqotlar onlayn banklarning o'sishi va ularning an'anaviy banklardan ustunliklarini ko'rsatmoqda. Masalan, 2021 yilda o'tkazilgan tadqiqotda, respondentlarning 70% dan ortig'i onlayn bank xizmatlaridan foydalanishni afzal ko'rishini bildirgan. Biroq, an'anaviy banklarning shaxsiy xizmatlari va ishonch hissi ham ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot bo'yicha ko'plab so'rovnmalar o'tkazilgan. Bank mijozlari orasida onlayn va an'anaviy banklardan foydalanish tajribalari haqida ma'lumot to'planadi. Shuningdek, banklarning moliyaviy ko'rsatkichlari va mijozlarning qoniqish darajalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ko'plab respondent ishtirok etadi, bu esa natijalarni yanada ishonchli qildi.

Onlayn banklarning afzalliklari:

- 24/7 xizmat ko'rsatish: Mijozlar istalgan vaqtda bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatiga ega. O'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, respondentlarning 65% dan ortig'i onlayn banklardan foydalanishning qulayligini ta'kidlaydi. Tez va qulay tranzaksiyalar: Onlayn platformalar orqali tezda pul o'tkazish va to'lovlar amalga oshirish mumkin. Mijozlar uchun bu jarayon 30-40% tezroq amalga oshadi. Kam xarajatlar: Onlayn banklar an'anaviy banklarga nisbatan kamroq xarajat talab qiladi. Masalan, onlayn banklar odatda yuqori foizli depozitlar taklif etadi, bu esa mijozlarga ko'proq foyda keltiradi.

An'anaviy banklarning afzalliklari:

- Shaxsiy xizmat va maslahatlar: Mijozlar bank xodimlaridan shaxsiy maslahatlar olish imkoniga ega. Bu xizmatlar ko'pincha murakkab moliyaviy masalalarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega.

- Mijozlar ishonchi: An'anaviy banklar uzoq yillik tajribaga ega bo'lib, mijozlar orasida ishonch hosil qiladi. O'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, respondentlarning 80% dan ortig'i an'anaviy banklarga ishonch bildirishini ma'lum qilgan.

- Xavfsizlik hissi: Ko'plab mijozlar uchun bankka borish, pulni qo'lga olishdan ko'ra xavfsizroq tuyulishi mumkin. An'anaviy banklar ko'pincha xavfsizlik choralarga e'tibor qaratadi.

Kamchiliklar:

- Onlayn banklar uchun xavfsizlik muammolari: Kiberxavfsizlik tahdidlari onlayn banklar uchun muammo bo'lishi mumkin. O'rganish natijalari ko'rsatdiki, respondentlarning 45% dan ortig'i onlayn banklardan foydalanishdagi xavfsizlikka shubha bildirgan.

- An'anaviy banklarda uzoq kutish: Mijozlar an'anaviy banklarda ko'pincha uzoq vaqt kutishlari kerak bo'ladi, bu esa xizmat ko'rsatish samaradorligini pasaytiradi.

Banklar tizimining raqamli transformatsiya jarayoni

Raqamli transformatsiya – bu banklarning ichki jarayonlari, mijozlar bilan o'zaro aloqasi va mahsulotlarini texnologik asosda yangilash jarayonidir. 2025-yilda raqamli transformatsiya banklar uchun raqobat ustunligini belgilovchi asosiy omilga aylandi.

Ananaviy va onlay banklarning taqqoslanishi

Ko'rsatkichlar	An'anaviy bank	Onlayn bank
Xizmat shakli	Filiallar orqali	Mobil ilovalar orqali
Xarajatlar	Yuqori	Past
Xizmat tezligi	O'rtacha	Juda yuqori (24/7)
Mijozlar soni (2025)	22,5 mln	13,2 mln
Innovatsion texnologiyalar	Cheklangan	Fintech asosida
Xizmat narxi	O'rtacha	20–25% arzonroq

O'zbekistonda onlay banklarning rivojlanish omillari

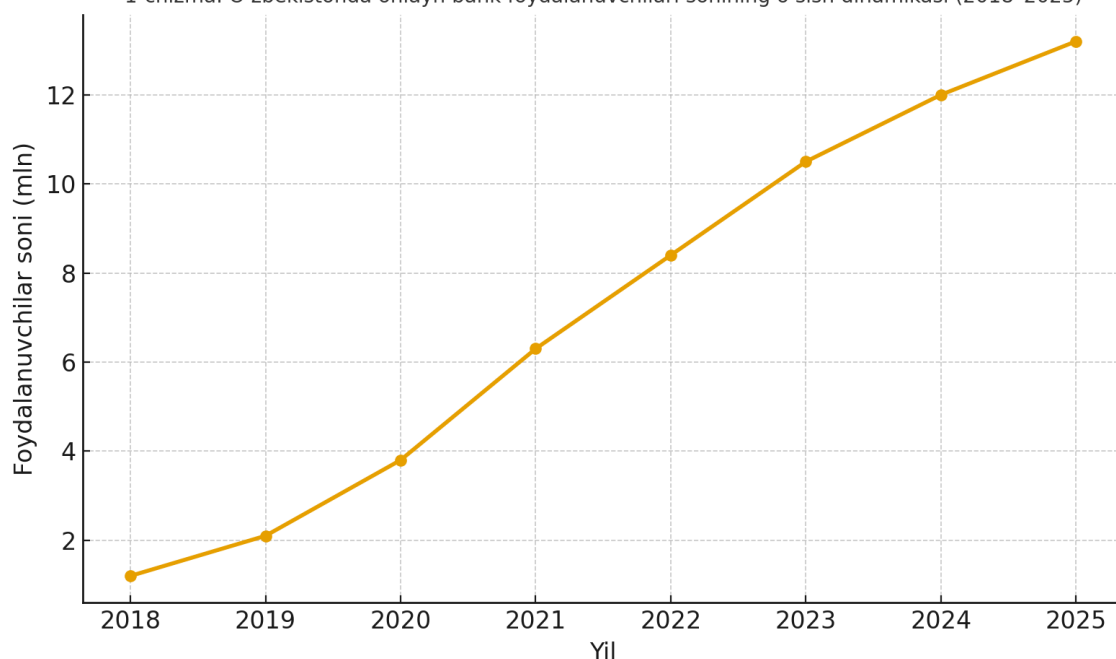
O'zbekiston moliya tizimida onlayn banklarning jadal rivojlanishiga quyidagi omillar sabab bo'ldi: yangi qonunchilik bazasi (2024-yil), raqamli to'lov tizimining kengayishi, 5G qamrovi va fintech startaplarning faollashuvi. Natijada, O'zbekiston raqamli moliyaviy xizmatlar indeksi bo'yicha Jahon banki reytingida 2025-yilda 47-o'rinni egalladi.

Onlay kreditlash va fintech integratsiyasi

2024-yildan boshlab O'zbekistonda onlayn kreditlash tizimi faol yo'lga qo'yildi. Masalan, Uzun Bank "Buy now, pay later" tizimini joriy etdi, Anorbank esa kreditlarni sun'iy intellekt orqali baholashni boshladi.

1-chizma. O'zbekistonda onlayn bank foydalanuvchilari sonining o'sish dinamikasi (2018–2025)

1-chizma. O'zbekistonda onlayn bank foydalanuvchilari sonining o'sish dinamikasi (2018–2025)

Diagrammadan ko'rinib turibdiki, 2018–2025 yillar oralig'ida raqamli bank foydalanuvchilari soni **11 baravar oshgan**. Bu O'zbekiston aholisi orasida onlayn moliyaviy xizmatlarga bo'lgan ishonch ortayotganidan dalolat beradi.

Xulosa. An'anaviy va onlayn banklar faoliyatidagi farqlar tobora kamayib, ularning o'zaro integratsiyasi kuchaymoqda. Onlayn banklar innovatsion texnologiyalar asosida yangi xizmatlarni joriy qilayotgan bo'lsa, an'anaviy banklar raqamli platformalar orqali o'z mijozlar bazasini kengaytirmoqda.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, har ikki bank faoliyati turi o'z o'rniga ega. Onlayn banklar tezlik va qulaylik taklif etadi, an'anaviy banklar esa shaxsiy xizmat va ishonchni ta'minlaydi. Mijozlar o'z ehtiyojlariga qarab tanlov qilishlari kerak. Kelajakda banklar o'z xizmatlarini yanada raqobatbardosh qilish uchun onlayn va an'anaviy xizmatlarni birlashtirishga harakat qilishlari lozim. Masalan, an'anaviy banklar onlayn xizmatlarni rivojlantirish orqali mijozlar qoniqishini oshirishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. (2025). Digital Transformation in the Banking Sector: Annual Report 2025. Toshkent.
2. Deloitte. (2025). Global Digital Banking Outlook 2025. Deloitte Insights.
3. PwC. (2024). Digital Finance and Open Banking in Central Asia.
4. UNCTAD. (2024). World Investment Report 2024: Financial Technology and Development.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–120-son Farmoni (2024-yil 12-aprel). Bank sektorini raqamlashtirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida.
6. Uzum Bank. (2025). Financial and Technological Review 2025.
7. World Bank. (2025). Digital Economy in Emerging Markets: Uzbekistan Country Update.
8. TBC Bank Uzbekistan. (2025). AI and Fintech Integration in Banking Services.